

DUCS: Disseny universal del circ social

**Principis i pautes
per a una pràctica inclusiva**

**Versió en
Lectura Fàcil**

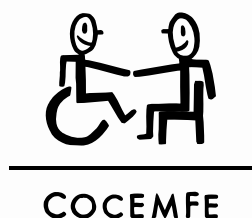
Aquest logotip identifica els materials que segueixen les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) i Inclusion Europe, sobre llenguatge, contingut i forma, per facilitar-ne la comprensió.

L'atorga l'Associació Lectura Fàcil (www.lecturafacil.net).

Agraïments

Volem agrair a les persones i entitats següents per haver ajudat i col·laborat en el projecte:

Míriam Aguilera, Antonio Alcántara, Manel Àvila, Aïda Ballester, Linda de Berardinis, Mar-i-Cel Borràs, Caravan, CIPAC (Centre d'Investigació Pedagògica d'Arts del Circ), Mari Carrasco, Ivette Casanovas, Desirée Cascales, Federico Cella, Eva Colldeforn, Marc Costa, Gabriela Cuadros, Èlia Farrero, Nacho Flores, Laura Gaspà, Omar González, Cristóbal González, Par Haz'Art, David Herrera, Òscar de Lecea, Joan López, Claudia López, Mercedes Losada, Laifari LSC, Jordi Mas, Mercè Mateu, Iris Mata, Gisela Martínez, María José Montilla, Gisela Moreno, Alba Morancho, Narratio, Ricard Novella, Rita Noutel, Laia Plana, Queralt Prats, Marta «Tona» Punsola, Francesc Ramírez, Caitlin Redding, David «Dela» de la Rosa, Sonia Rodríguez, Marco Ruggero i Carla Soro.

PREMIOS
**SOCIEDAD
INCLUSIVA**

El DUCS va ser mereixedor d'un Premi Societat Inclusiva 2026, en la categoria de desenvolupament educatiu i professional.

Atorgats per COCEMFE i el seu moviment associatiu, els premis reconeixen pràctiques, conductes i iniciatives que promouen la participació en igualtat de condicions de les persones amb discapacitat física i orgànica.

Autoria

Han escrit aquest document:

- Camila Caballero Fontecilla (Camille Ayün)
- Jessica Martín Serra
- Guillermo Vidal-Ribas Belil
- Serena Vione

Correu electrònic de contacte:

recerca@ateneu9b.net

Adaptació a Lectura Fàcil: Germán Medina i Laia Vidal
(Associació Lectura Fàcil)

Disseny i maquetació: wearecocu.com

Primera edició: gener del 2026

Un projecte de:

**Amb el suport del Departament de Cultura
i el Departament de Drets Socials i Inclusió:**

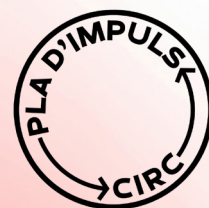

Amb la complicitat de:

Associació de Professionals
de Circ de Catalunya

Projecte emmarcat
en la mesura Circ
comunitari II del
Pla d'Impuls del Circ
2023-2026 de la
Generalitat de Catalunya.

Com citar aquest document?

Per citar aquest document, cal escriure:

Caballero Fontecilla, C., Martín Serra, J., Vidal-Ribas Belil, G., Vione, S. (2026).
DUCS: Disseny universal del circ social. Principis i pautes
per a una pràctica inclusiva. Versió en lectura fàcil.
Ateneu Popular 9 Barris.

Llicència

Aquest document es publica amb una llicència de Creative Commons:
Reconeixement – No comercial – Compartir Igual 4.0 Internacional.

Això vol dir el següent:

- Aquest document es pot compartir.
- Està prohibit utilitzar aquest document per comercialitzar.
- Si es modifica aquest document,
s'ha de compartir amb la mateixa llicència.

Per a qualsevol ús no permès en aquesta llicència,
s'ha de demanar permís a:

Bidó de Nou Barris

Correu electrònic: info@ateneu9b.net

Què és aquest document?

Aquest document explica què és el disseny universal del circ social (DUCS).

El DUCS és un conjunt d'idees i orientacions per ajudar les persones que ensenyen circ social a treballar de manera més **inclusiva** i **accessible**.

Aquest document no és un manual amb passos obligatoris. Tampoc diu què s'ha de fer exactament en cada moment.

L'objectiu principal és convidar a la reflexió sobre com ensenyar circ respectant la diversitat de les persones i garantint que tothom hi pugui participar.

El DUCS aplica el mètode del disseny universal a la formació de circ, en especial al circ social, perquè treballa amb valors com els següents:

- la inclusió,
- el respecte,
- la igualtat,
- la diversitat.

Aquest document forma part d'un projecte d'investigació de l'Ateneu Popular 9 Barris, de Barcelona.

El projecte compta amb el suport de la Generalitat de Catalunya, dins del Pla d'Impuls del Circ 2023–2026.

Tot i que està pensat per al circ social, també pot ser útil per al següent:

- projectes d'art social,
- projectes socioeducatius,
- altres disciplines artístiques i educatives.

En aquest document hi trobaràs:

01. **Què és el circ social?**
02. **Disseny universal i educació**
Explica què és el disseny universal i com es pot aplicar a l'educació.
03. **Drets, inclusió i accessibilitat**
Explica per què és important garantir l'accessibilitat i la inclusió en la cultura i l'educació.
04. **Com s'ha creat el DUCS?**
Descriu el procés de treball que s'ha seguit.
05. **Els 8 principis del DUCS**
En presenta les idees principals, els valors i les motivacions.
06. **Com usar el DUCS?**
Explica com es poden aplicar aquests principis a la formació de circ social.
Les orientacions s'organitzen d'acord amb diferents aspectes del procés educatiu.

01

Què és el circ social?

El circ social és una manera de fer circ que se centra en les persones.

Ofereix moltes possibilitats de participar-hi, perquè cada persona pugui fer-ho segons les seves capacitats, les seves habilitats i els seus interessos.

Les tècniques que s'aprenen al circ social ajuden al següent:

- expressar-se artísticament,
- construir una identitat pròpia,
- i desenvolupar habilitats personals i socials.

El que s'aprèn al circ social també és útil fora de classe. Aquests aprenentatges es poden aplicar en diferents camps, com la vida diària, l'escola, el treball i la comunitat.

El circ social també ajuda a conèixer les desigualtats i fomentar la justícia social.

Com que és un treball cooperatiu, el circ social crea **comunitats més democràtiques**, promou la col·laboració i impulsa espais segurs i inclusius.

→ Les **comunitats democràtiques** són grups en què totes les persones poden participar i decidir.

Per tot això, el circ social està molt relacionat amb el disseny universal en educació.

L'objectiu final és clar: les barreres no existeixen perquè les persones són diverses, sinó perquè la societat no hi posa els recursos necessaris.

Per això, és responsabilitat de tots i totes eliminar les barreres, garantir els drets de totes les persones, i fer del circ un art més divers, just i inclusiu.

02

Disseny universal i educació

El disseny universal és una manera de dissenyar que té en compte totes les persones.

El seu objectiu és que possible el màxim nombre de persones puguin fer servir els productes, els espais, els serveis o els programes sense haver de fer adaptacions especials.

El disseny universal va néixer en l'àmbit del disseny i l'arquitectura. Va ser desenvolupat per un grup d'investigadors de la Universitat Estatal de Carolina del Nord, als Estats Units.

Aquest enfocament es basa en els 7 principis següents:

1. Ús equitatiu (per a tothom)
2. Flexibilitat
3. Simplicitat
4. Informació fàcil de percebre
5. Tolerància davant l'error
6. Poc esforç físic
7. Mida i espai adequats

Els principals objectius del disseny universal són els següents:

- reduir les barreres des de l'inici,
- facilitar l'accessibilitat,
- promoure la participació,
- fomentar l'autonomia,
- garantir la igualtat d'oportunitats.

Això és important per a totes les persones, sense tenir en compte les capacitats, les habilitats i l'edat que tinguin.

El disseny universal en l'educació

Amb el pas del temps, el disseny universal també es va aplicar a l'educació.

Així van néixer enfocaments diferents, com ara els següents:

- disseny universal en l'educació,
- disseny universal per a la instrucció,
- disseny instruccional universal.

Un dels més reconeguts és el disseny universal per a l'aprenentatge (DUA).

El DUA va aparèixer durant els anys 90 i va ser desenvolupat pel Centre de Tecnologia Especial Aplicada (CAST), als Estats Units.

El DUA es basa en els 3 grans principis següents:

1. oferir diverses formes de presentar la informació,
2. oferir diverses formes d'expressar el que s'ha après,
3. oferir diverses formes de participar i motivar-se.

Tots aquests enfocaments comparteixen el mateix objectiu: que tot l'alumnat pugui participar plenament en l'aprenentatge. Això inclou també persones amb diversitat funcional.

Per aconseguir-ho, cal dissenyar activitats flexibles i tenir en compte les necessitats de totes les persones.

Així, tothom pot assolir els objectius educatius del grup.

03

Drets, inclusió i accessibilitat

Aplicar l'accessibilitat i la inclusió al circ social és una obligació fonamentada en els drets humans.

La cultura i l'educació són drets bàsics.

A escala mundial

La Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat diu que els estats tenen les obligacions següents:

- garantir l'accessibilitat universal,
- assegurar la participació en la vida cultural,
- promoure entorns educatius i recreatius accessibles.

A escala europea

El Pilar Europeu de Drets Socials i l'Estratègia pels Drets de les Persones amb Discapacitat 2021-2030 afirmen que totes les persones tenen dret a participar en activitats culturals i educatives, i que aquestes activitats han de ser accessibles i inclusives.

A Espanya

La Llei general de drets de les persones amb discapacitat reconeix que és un dret participar en la cultura. Per això és obligatori eliminar les barreres i s'han de fer ajustos raonables quan sigui necessari.

Les lleis d'educació actuals diuen que l'educació ha de ser inclusiva i s'ha d'atendre a la diversitat.

A Catalunya

A Catalunya hi ha les següents lleis que protegeixen aquests drets:

- la Llei d'accessibilitat,
- la Llei d'igualtat de tracte i no-discriminació.

Aquestes lleis asseguren que totes les persones poden participar en la vida cultural i social, i que l'accessibilitat és un principi bàsic de qualsevol activitat cultural, educativa i artística.

El missatge és el mateix en tots els nivells:

El circ social, com a pràctica educativa, cultural i comunitària, s'ha de dissenyar des de l'accessibilitat universal i la inclusió.

Només així es garanteix que totes les persones hi puguin participar en igualtat d'oportunitats.

04

Com s'ha creat el DUCS?

Aquest recurs és el resultat d'un procés llarg de treball i investigació. El treball va començar l'any 2020 a l'Ateneu Popular 9 Barris, a Barcelona.

Primer es va crear un grup de treball format per artistes de circ, artistes d'altres disciplines i persones de l'àmbit de l'esport. Tots ells tenien experiència treballant amb diversitat funcional. Aquest procés formava part del Pla d'Impuls del Circ 2019-2022 de la Generalitat de Catalunya.

El grup es va reunir durant 8 sessions, en què es va parlar del següent:

- les barreres d'accés del circ,
- les oportunitats per fer-lo més accessible,
- la importància del disseny universal.

També es va comentar que hi havia pocs **referents** del circ amb diversitat funcional a Espanya. Per això era necessari investigar a la pràctica real.

→ Un **referent** és una persona que serveix de model o exemple per la seva conducta, els seus èxits o els seus valors.

Nou grup d'investigació

L'any 2022 es va crear un nou grup d'investigació. L'equip el van formar els experts següents:

- Camila Caballero Fontecilla, terapeuta ocupacional, pallassa i especialista en circ;
- Jessica Martín, artista de circ i terapeuta ocupacional especialitzada en oci inclusiu;
- Serena Vione, formadora de circ social del CIPAC;
- Guillermo Vidal-Ribas Belil, tècnic de recerca de l'Ateneu Popular 9 Barris.

Aquest equip va desenvolupar el projecte anomenat «Entorn al circ: una mirada al circ inclusiu des de la teràpia ocupacional». El projecte es va dur a terme fins a finals del 2025.

Els seus objectius principals van ser els següents:

- crear coneixement pràctic i teòric,
- aprendre a facilitar els processos creatius,
- millorar l'ensenyament i l'aprenentatge del circ.

L'estudi es va centrar en les **activitats socioeducatives**, el disseny universal i una perspectiva basada en els drets.

→ Les **activitats socioeducatives** ajuden a aprendre i a conviure millor amb altres persones.

Entre el 2023 i el 2026, el projecte va rebre el finançament del II Pla d'Impuls del Circ de la Generalitat de Catalunya.

Segona fase del treball (fins al 2025)

En aquesta fase van participar al voltant d'unes 100 persones: professionals del circ, persones expertes en accessibilitat, persones amb diversitat funcional i sense diversitat funcional.

D'aquest procés, en van sorgir diversos resultats importants, com ara els següents:

- projectes de circ i diversitat funcional;
- el disseny i la creació de materials de circ adaptats;
- una eina per detectar barreres i facilitadors en projectes formatius;
- una formació per a professors de circ, a l'Escola Professional de Circ Social de l'Ateneu Popular 9 Barris.

Creació del DUCS

La creació del DUCS va ser una part central del projecte.

Va ser important perquè requeria molta feina i diferent d'altres mètodes de circ inclús coneguts.

Pel que fa a la teoria, el DUCS es basa en els següents 3 models anteriors:

1. el disseny universal per a l'aprenentatge (DUA),
2. el disseny universal per a la instrucció (DUI),
3. el disseny universal i aprenentatge accessible (DUA-A).

Durant la primera meitat del 2024, es va fer el treball següent:

- es van estudiar els 3 models amb detall,
- es van adaptar aquests models en l'àmbit del circ,
- es van seleccionar les idees que encaixaven més bé amb les pràctiques del moviment corporal.

D'aquest treball van sorgir els 8 principis del DUCS i un conjunt de pràctiques per posar-lo en pràctica.

Prova pràctica del DUCS (finals del 2024)

El DUCS es va provar en classes reals de circ.

Entre setembre i desembre del 2024, es van afegir-se a l'equip:

- Mar-i-Cel Borràs Viaplana, formadora de circ;
- David «Dela» de la Rosa Alegre, formador de circ.

Es van fer moltes activitats pràctiques, com ara les següents:

- creació de materials de circ amb disseny universal;
- assessorament en **audiodescripció** per a persones amb discapacitat visual;
- circ per a persones amb ceguera i baixa visió;
- assessorament en **rigging** per a exercicis aeris per a persones amb discapacitat física;
- proves amb persones que fan servir cadira de rodes i amb mobilitat reduïda;
- orientació en llengua de signes catalana (LSC);
- exploració d'altres sistemes de comunicació per a persones amb sordesa o amb baixa audició;
- assessorament sobre els recursos que existeixen per a persones que fan servir audiòfons.

→ L'**audiodescripció** és una veu que explica el que es veu a persones que no hi veuen bé.

→ El **rigging** és penjar i assegurar elements aeris del circ.

Pràctiques de circ

Es van dur a terme 2 classes d'iniciació en circ basades en el DUCS.

Aquestes classes van treballar diferents aspectes:

- escalfament,
- jocs cooperatius,
- **portés acrobàtics**,
- aeris,
- equilibris damunt d'objectes,
- estiraments.

→ Els **portés acrobàtics** són figures de circ en les quals unes persones aixequen o aguanten d'altres.

Durant les pràctiques, es van fer gravacions de les sessions, fotografies, anàlisis amb notes, enquestes i debats grupals.

Primera pràctica

Durada: 1 hora i mitja

Participants: 6 persones

(persones amb autisme, persones sordes,
intèrpret de LSC i persones sense diversitat funcional)

Atenció especial: l'accessibilitat cognitiva i auditiva

→ Un **intèrpret de LSC** és una persona que tradueix el que es diu a la llengua de signes catalana.

Segona pràctica

Durada: 2 hores

Participants: 8 persones

(persones amb audiòfons, persones amb ceguera,
persones que fan servir cadires de rodes,
una persona experta en rigging (rigger)
i persones sense diversitat funcional)

Atenció especial: accessibilitat física, visual i auditiva sense intèrpret

Durant tot el procés es van respectar els principis següents:

- la cura de les persones,
- el consentiment informat,
- la protecció de les dades personals,
- els drets d'imatge.

Resultats finals

Gràcies a tot aquest treball es va confirmar que el DUCS:

- funciona en la pràctica;
- millora l'accessibilitat per a les persones amb diversitat funcional;
- beneficia també les persones sense discapacitat.

L'octubre del 2025, el DUCS es va completar amb un nou apartat que treballava 2 aspectes fonamentals: el procés creatiu i la posada en escena d'espectacles de circ social.

Per tal de fer-ho possible, hi van participar 6 professionals del circ, de la creació artística i de l'accessibilitat.

Les seves aportacions van ajudar a crear pautes per millorar diferents aspectes, com ara els següents:

- l'exploració artística,
- el repartiment de protagonismes,
- l'organització del temps,
- la relació amb el públic.

Mirada cap al futur

Aquest treball vol ser un primer pas i una base per continuar aprenent junts i juntes.

Per seguir millorant el DUCS, cal fer noves investigacions per fomentar que els professionals del circ l'utilitzin i es puguin aplicar en altres països.

Només posant-lo en pràctica serà possible comprovar l'eficàcia del DUCS i fer-ho cada vegada millor i més inclusiu.

05

Els 8 principis del DUCS

Els principis del DUCS s'inspiren en els punts següents:

- el disseny universal original,
- el disseny universal per a la instrucció,
- el disseny universal per a l'aprenentatge.

El DUCS s'ha adaptat al circ social i a les pràctiques educatives basades en el moviment.

Aquests 8 principis ajuden a crear espais de circ social més inclusius i accessibles.

La idea principal és adaptar l'activitat a les persones, no que les persones s'adaptin a l'activitat.

Principi 1. Equitat

Totes les persones han de poder participar en les activitats de circ.

Per tal de fer-ho possible, els espais, els materials i la manera d'ensenyar han de ser accessibles.

És important oferir diverses maneres de participar i nivells de suport diversos.

Així es facilita la participació de persones amb habilitats diferents, interessos diferents i capacitats diferents.

També és necessari disposar de recursos materials adequats i amb un nombre prou gran de persones.

En el cas que això no sigui possible, es poden fer adaptacions o ajustos raonables.

Les adaptacions o els ajustos s'han d'aplicar a l'activitat, no a la persona, i han d'estar relacionats amb els objectius del grup.

Principi 2. Flexibilitat

Les activitats han de ser flexibles.

Això vol dir que es tenen en compte diferents maneres d'aprendre i que s'ofereixen diverses opcions per assolir els objectius.

S'ajusten:

- els objectius,
- els mètodes,
- els materials,
- el mètode d'avaluació.

S'ofereixen diferents maneres de participar-hi, col·laborar-hi i interaccionar.

Per exemple, activitats amb diversos nivells i exercicis cooperatius.

El principi de flexibilitat se centra en la persona, ja que cada un és diferent i aprèn al seu ritme.

Per afavorir la inclusió s'utilitzen diversos canals d'informació i formes diferents de demostrar el que s'ha après.

A més, és important despertar l'interès, motivar i oferir alternatives amb sentit per fomentar l'autonomia, la presa de decisions i l'autenticitat.

Principi 3. Simplicitat

Les activitats han de ser fàcils d'entendre per a tot el grup.

Això és essencial per a persones diverses pel que fa a experiència, nivell de llengua o capacitat d'atenció.

S'han d'evitar les explicacions complicades i eliminar les accions innecessàries.

S'hi han d'afegir reptes i desafiaments adequats per a cada persona.

És important assegurar l'**accessibilitat cognitiva**. Per tal de fer-ho possible, s'empren diverses formes de llenguatge, símbols i suports visuals.

Això ajuda a comprendre i a expressar-se millor per rebre el suport de l'equip formador.

→ L'**accessibilitat cognitiva** pretén aconseguir que totes les persones puguin entendre la informació de manera fàcil.

Principi 4. Informació perceptible

La informació ha d'arribar bé a totes les persones.

Per tant, és important tenir cura de la llum, el soroll i l'entorn.

S'ha de poder veure, escoltar i entendre tota la informació.

Es recomana emprar el següent:

- llenguatge oral,
- demostracions visuals,
- gestos,
- imatges,
- símbols,
- textos o cartells.

Usar més d'un mitjà facilita la comprensió.

Principi 5. Control del risc

L'equip formador ha d'identificar tots els riscos possibles, per anticipar-s'hi i solucionar-los.

Al circ hi ha risc físic, però és un risc controlat. Aquest risc motiva i ajuda les persones a superar-se.

Les activitats han de reduir el perill al màxim, i evitar conseqüències greus causades per accidents.

També és important tenir cura del benestar personal. Per això, es crea un espai segur en què l'error s'entén.

com una part del procés d'aprenentatge. A més, s'ofereixen opcions per a l'autoregulació i s'evita la sobrecàrrega mental o sensorial.

Principi 6. Espais i materials adequats

Les persones han de poder entrar i moure's pels espais, i han de poder fer servir els materials.

Els espais i materials han de ser accessibles, han d'estar ben col·locats i han de ser còmodes. Això permet un ús autònom.

Les adaptacions personals només es fan quan ja s'han aplicat tots els principis i no n'hi ha hagut prou.

Principi 7. Comunitats per aprendre

S'aprèn millor en grup i interaccionant amb altres.
S'han de facilitar la comunicació i la participació.
Per tal de fer-ho possible, s'ofereixen
diverses maneres de comunicar-se.

Es promouen les activitats cooperatives, el suport entre l'alumnat
i l'avaluació entre iguals.

Així es crea una comunitat on totes les persones aprenen juntes.

Principi 8. Ambient inclusiu

L'ambient ha de ser segur i acollidor.

L'equip formador confia en totes les persones
i en té expectatives altes en tots els casos.

A totes les activitats es promouen els aspectes següents:

- el respecte,
- la diversitat,
- l'equitat,
- la inclusió.

06

Com utilitzar el DUCS?

Aquest text ofereix recomanacions per als equips de formació de circ.

L'objectiu és que les activitats siguin més inclusives i accessibles per a totes les persones.

Les pautes es basen en el disseny universal per a la instrucció (DUI). Aquestes idees fan que tothom pugui aprendre i participar-hi.

Els 8 principis del DUCS s'expliquen a continuació, amb accions concretes que tenen relació amb les activitats de circ social.

Els equips hauran de pensar i adaptar aquestes pautes. És important tenir en compte el següent:

- el tipus de projecte,
- el grup de participants,
- els recursos humans i materials disponibles.

1. Ambient de la classe

L'ambient de la classe ha de ser respectuós amb la diversitat.

L'espai ha de ser acollidor, segur i inclusiu.

Tothom ha de gaudir de les mateixes oportunitats.

Generar un espai segur

Crea un ambient on totes les persones estiguin còmodes.

Aprèn els noms de les persones participants.

Això ajuda a crear confiança.

Permet que es comparteixin opinions i punts de vista diferents.

Fomenta el diàleg i la reflexió en grup.

No permetis **actituds discriminatòries**.

Per exemple el racisme, l'homofòbia o altres actituds que vulnerin els drets de les persones.

→ Una **actitud discriminatòria** consisteix a tractar malament o excloure algú per ser diferent.

Pots crear acords de grup.

Aquests acords poden tractar diferents temes, com ara el respecte, les cures i el bon tracte entre totes les persones.

Fomentar l'autonomia i l'autenticitat

Dona suport a les decisions personals de cada participant. Respecta'n els interessos, els desigs i les capacitats.

Ajuda només quan sigui necessari. Dona el suport just perquè la persona sigui el més independent possible.

Reconeix i valora l'esforç i el progrés de cada persona.

Motivar tot el grup

Utilitza mètodes i materials que siguin interessants i motivin. Tingues en compte que cada persona és diferent.

Anima les persones a aprendre per si mateixes i a ajudar el grup.

Inclou exemples i perspectives diverses. Tingues en compte el següent:

- l'edat,
- les habilitats,
- el gènere,
- l'origen cultural,
- la situació econòmica,
- els interessos personals.

→ Els **estereotips** són idees falses o molt simplificades sobre com són les persones.

Evitar els estereotips

No facis suposicions sobre les persones.
No pensis que algú pot o no pot fer alguna cosa per la seva aparença o condició.

Acompanya les persones segons les seves necessitats reals, no segons els prejudicis que tinguis.

Atendre les necessitats de cada persona de manera inclusiva

Mostra proximitat i disponibilitat i escolta amb atenció.
És important que animis les persones a fer preguntes i que responguis amb calma i paciència.

Invita les persones a explicar com aprenen millor i quins suports necessiten.
Busqueu junts i juntes possibles adaptacions d'activitats o materials.

Evitar estigmatitzar qualsevol persona

No destaquis les diferències si no és necessari, com, per exemple, una discapacitat o una fita personal.

No comparteixis informació privada sense permís, com, per exemple, dades personals o adaptacions específiques.

Promoure el sentiment de pertinença i suport mutu

Anima les persones a comunicar-se entre elles, dins i fora de l'activitat.

Usa jocs i dinàmiques de grup. Aquestes activitats ajuden al següent:

- generar confiança,
- treballar en equip,
- sentir-se part del grup.

2. Interacció i comunicació

L'espai d'aprenentatge ha de facilitar la comunicació, la participació i la interacció.

Tots els canals de comunicació han de ser accessibles per al grup.

Proporcionar informació perceptible

Dona la informació per diversos canals, com ara els següents:

- visual,
- auditiu,
- tàctil.

Així, totes les persones podran comprendre-ho tot millor.

Parla de cara al grup i mira les persones quan parlis.
Parla clar i a poc a poc.

Utilitza imatges i cartells amb lletres grans i bon contrast de colors.
Això serveix per identificar els espais, els materials i els equips.

Ofereix ajuda específica quan sigui necessari,
Per exemple un intèrpret de llengua de signes
per a una persona amb sordesa.

Crear condicions ambientals adequades

Redueix els elements que desviïn l'atenció.
com, per exemple, molt soroll, música molt alta, poca llum
o massa estímuls visuals.

Un ambient tranquil contribueix a un millor aprenentatge.

Facilitar l'expressió i la comunicació

Assegura't que totes les persones puguin expressar-se.
Dona prou suficient per parlar o comunicar-se.

Ofereix diferents formes per comunicar-se si és necessari.
Permet diferents maneres de participar en les activitats.

Adapta les dinàmiques perquè totes les persones puguin interaccionar.

Usa estratègies de treball en grup,
com, per exemple, l'aprenentatge cooperatiu.

Quan formis grups, afavoreix que totes les persones
es relacionin entre elles.

Comunicar l'activitat de manera accessible i efectiva

Fes accessibles els mitjans en què anuncies l'activitat,
com, per exemple, la pàgina web, els textos, les imatges o els vídeos.

Explica clarament que l'activitat és accessible.
Indica quines mesures d'accessibilitat ofereix el projecte.

Això ajuda a fer que més persones s'hi interessin i hi participin.

Per conèixer millor l'activitat pots posar-te en contacte
amb associacions o entitats de diversitat funcional.

Acordar un vocabulari comú

Utilitza sempre les mateixes paraules per anomenar el següent:

- els materials de circ,
- els espais,
- els moviments i les postures.

Tot l'equip de formació ha d'utilitzar el mateix vocabulari.
Això evita confusions i facilita l'aprenentatge.

3. Espais i materials

Els espais, els materials i els equips han de ser accessibles i segurs perquè totes les persones hi participin amb comoditat.

Organitzar l'espai per afavorir la inclusió i la comoditat

Col·loca el grup de manera que totes les persones hi puguin participar. Assegura't que totes les persones tenen bona visibilitat de la resta del grup i dels suports visuals, com, per exemple, cartells o símbols.

Mantingues l'espai ordenat i segur.
Anima el grup a cuidar l'espai.

Evita qualsevol interferència en l'aprenentatge, com ara:

- obstacles al terra,
- objectes que cridin molt l'atenció,
- situacions que puguin causar accidents.

Promoure l'autonomia a l'hora de fer servir els materials

Assegura't que totes les persones poden arribar, agafar i usar els materials i els equips.

Tingues en compte l'alçada i l'abast de cada persona.

Ofereix diverses formes d'usar els materials.
Així, cada participant pot escollir segons els seus interessos i les seves capacitats.

Senyalitzar els espais i facilitar l'orientació

Proporciona una informació clara perquè totes les persones comprenguin l'espai.

Identifica els espais i explica per a què s'usen, com, per exemple, un pictograma que indica on cal deixar les sabates.

Utilitza suports com ara imatges, textos senzills, esquemes o guies tàctils.

Aquests suports ajuden a orientar-se i a moure's amb facilitat pel centre.

Assegurar l'accés físic a les instal·lacions

Utilitza espais accessibles per a les persones amb diferents capacitats físiques i sensorials.

Tingues en compte l'accessibilitat de lavabos, vestidors i altres instal·lacions.

Informa sobre el transport accessible i els recorreguts accessibles per arribar a la destinació.

Parla amb les persones responsables de l'espai. Demana'ls que tinguin en compte l'accessibilitat.

Anima-les a aplicar mesures d'accessibilitat, a complir la normativa i a consultar persones expertes en accessibilitat o diversitat funcional.

Garantir un ambient inclusiu sensorialment

Cuida les condicions sensorials de l'espai, com ara la llum, el soroll o les olors.

Assegura't que aquestes condicions siguin còmodes per a tot el grup.

Si alguna persona ho necessita, redueix el soroll o ajusta la il·luminació.

Si és necessari, crea espais tranquils i moments de descans perquè les persones puguin autoregular-se.

4. Maneres d'ensenyar i aprendre

Usa diferents maneres d'ensenyar i aprendre.

Així, totes les persones poden participar i aprendre millor.

Centrar l'aprenentatge en cada persona

Acompanya cada persona de manera individual.

Proposa activitats que s'adaptin a les necessitats, els interessos i la manera d'aprendre.

Pensa què demana cada activitat.

Ajusta l'ensenyament perquè tothom pugui aprendre'n.

Gestionar els temps

Respecta els diferents ritmes d'aprenentatge.

Permet que les persones puguin aprendre a diferents velocitats i amb pauses i descansos.

Explica al grup com s'organitzarà la sessió.

Fes servir suports per mesurar el temps que siguin fàcils d'entendre, com, per exemple, rellotges, senyals visuals i acústics, i objectes que indiquin el pas del temps.

Planificar i estructurar l'activitat

Pensa en les possibles dificultats que poden sorgir a l'hora de participar en qualsevol activitat.

Pren totes les mesures que siguin necessàries perquè l'activitat sigui accessible, i explica l'estructura de la sessió abans de començar.

Crea rutines que es repeteixin.

Això ajuda el grup a participar-hi amb més autonomia.

Explica amb claredat els objectius, les tasques, els temps per fer-les i l'avaluació, si n'hi ha.

Oferir diverses maneres d'accedir a la informació

Explica la informació de manera clara i fes servir diferents tècniques d'ensenyament, com ara les següents:

- explicacions orals,
- demostracions,
- suport visual,
- suport tàctil.

Si hi ha persones amb diverses necessitats, combina recursos, com, per exemple, explicar amb paraules el que es demostra amb el cos.

Oferir diferents maneres de participar

Dissenya activitats amb diferents nivells de dificultat i amb materials que es poden fer servir de diferents maneres.

Proposa treballs en grup amb rols diferents, així cada persona pot aportar des de les seves possibilitats. Fomenta la participació de totes les persones.

Facilitar la comprensió i l'organització mental

Dona la informació amb antelació i explica clarament què es farà. Així es creen expectatives clares.

Connecta l'aprenentatge amb l'entorn i la realitat. Explica per a què serveix el que s'aprèn.

Resumeix els punts importants i assegura't que tothom els entengui.

Ajuda a desenvolupar habilitats com ara la planificació, l'organització, la resolució de problemes, la capacitat de mantenir l'atenció o el control de les accions.

Fomentar la concentració

Treu els elements que distreguin.

No simplifiques la tasca, només elimina el que sigui innecessari.

Evita les explicacions massa llargues
o amb informació poc rellevant.

Destaca les idees clau
i tingues en compte l'esgotament mental i sensorial.

Ajustar els reptes d'aprenentatge

Proposa activitats amb diferents nivells de dificultat
adaptats a cada persona.

Has de ser flexible i variar les exigències, les ajudes
i els recursos.

Presenta el material en formats diferents,
amb nivells de complexitat diferents.

Estimular l'interès del grup

Relaciona els aprenentatges entre si.

Connecta'ls amb experiències de la vida quotidiana.

Respon les preguntes del grup.

Ofereix propostes per continuar aprenent fora de l'aula,
com, per exemple, llegir textos, veure vídeos i assistir a espectacles.

Presenta referents artístics diversos per inspirar, motivar
i servir d'exemple.

5. Demostració dels aprenentatges

És important seguir el progrés de cada persona.
Fes comentaris clars i de manera habitual,
i usa eines accessibles.
Canvia la manera d'ensenyar si és necessari.

Fer el seguiment i adaptar l'activitat

Observa com aprèn cada persona
i comprova amb freqüència què ha après i què necessita millorar.

Ajuda les persones a crear les seves pròpies estratègies d'aprenentatge.
Adapta el contingut i el ritme de l'activitat.

Anima el grup a esforçar-se, no rendir-se i continuar intentant-ho.

Establir expectatives clares

Mantingues normes i criteris clars per a tot el grup.
Això inclou també les persones que necessiten adaptacions.

Explica clarament els punts següents:

- quin és l'objectiu,
- quines tasques s'han de fer,
- els terminis,
- com s'avaluarà, si hi ha avaluació.

Assegura't que el grup entén l'activitat.
Les expectatives han de coincidir amb el que és útil per al grup.

Valorar el progrés de manera justa

Avalua el que realment s'ha ensenyat.

Tingues en compte en cada persona aspectes com ara
el seu punt de partida, la seva evolució i el seu esforç.
Valora el progrés personal.

Oferir comentaris i oportunitats de millora

Fes comentaris constructius i aporta suggeriments.
Fes-ho durant l'activitat i a l'hora d'acabar una tasca.
Així la persona pot millorar en aquell mateix moment.

Motiva i anima el grup a continuar aprenent,
i ensenya estratègies per fer front a les dificultats i els reptes.

Oferir diverses maneres de mostrar el que s'ha après

Valora el treball en grup i el treball individual.

Ofereix diferents vies de participació,
com, per exemple, en processos creatius, o en números o mostres de circ.

Tingues en compte el que cada persona ha après
i els interessos que té.

Ofereix diverses maneres de rebre la informació,
pensar en ella i expressar el que s'ha après.

Avaluar el treball de l'equip de formació

Revisa com treballa l'equip de formació.

Observa si el treball ajuda el grup a avançar i què es pot millorar.

Usa eines d'autoavaluació per saber com millorar el treball de l'equip
i aprèn noves maneres de fer-ho.

Actualitza els coneixements sobre diversitat, disseny universal
i inclusió.

6. Procés creatiu i posada en escena

Aplica els principis del disseny universal al procés creatiu i a l'espectacle.

El procés artístic ha de respectar els valors educatius del projecte.

Assegurar l'accés físic, cognitiu i sensorial

Assegura't que els espais de l'espectacle són accessibles. Això inclou l'escenari, els lavabos i els camerinos.

L'accés ha de ser senzill per als artistes i per al públic.

Inclou suports per a la comprensió i els sentits.

Així tothom pot moure's i fer servir els espais amb autonomia.

Usar diferents eines en la creació de l'espectacle

Ofereix diferents vies de participació en els números i espectacles.

Tingues en compte els interessos de cada persona, reconeix l'esforç individual

i valora el que s'ha après durant tot el procés.

Si fas servir ajudes o adaptacions, integra-les de manera creativa i fes que formin part de l'espectacle.

Promoure l'exploració i la creativitat

Dedica temps a explorar i provar idees.

Permet que les persones descobreixin què volen expressar i com volen fer-ho en escena.

Acompanya en els assaigs i en la cerca creativa;

valora l'autenticitat i l'espontaneïtat,

i dona importància al món interior de cada persona.

Escolta les idees del grup, tot i que semblin arriscades,

i ofereix suport per desenvolupar-les amb seguretat.

Adaptar els temps de treball

Ajusta els horaris, el ritme i la durada dels assaigs.

Tingues en compte les necessitats del grup i informa totes les persones implicades d'aquests ajustos.

Calcula bé els recursos necessaris, i planifica les pauses i els temps de descans.

Valora quina és la millor manera de treballar en cada cas:

- en grups petits,
- de manera individual,
- amb torns d'assaig.

Garantir el benestar i les cures

Crea un clima de confiança en el grup. Això ajuda a fer que les persones se sentin segures i es puguin expressar amb llibertat.

Assegura't que tothom se senti còmode durant el procés creatiu i en el moment de l'espectacle.

Si alguna proposta no respecta els valors del projecte, parla amb el grup i busca alternatives.

Els valors més importants són la inclusió i el respecte mutu.

Informa el públic dels possibles riscos, com, per exemple, l'ús de **llums estroboscòpics**.

Promou l'ajuda mútua entre els artistes, l'equip i el públic.

→ Els **llums estroboscòpics** són llums que s'encenen i s'apaguen molt ràpid.

Tenir una mirada crítica

Accepta la diversitat amb normalitat

La discapacitat no ha de ser el tema de l'espectacle.

No assignis rols basant-se en prejudicis

i no reparteixis el protagonisme

tenint en compte les capacitats físiques o sensorials.

La diversitat funcional no té per què definir

el personatge o les accions en escena.

Si l'espectacle tracta de diversitat

tothom ho ha de saber i hi ha d'estar d'acord.

Evita el següent:

- les estereotips,
- les representacions discriminatòries,
- l'anomenat **«porno inspiracional»**.

→ El **«porno inspiracional»** és mostrar persones amb discapacitat només per provocar llàstima o admiració exagerada.

Una mirada crítica ajuda

a qüestionar els models tradicionals,

i invita el públic i els artistes a reflexionar.

Fer partícip el públic

Determina si el públic necessita informació

abans de començar l'espectacle.

Per exemple, aplaudiments silenciosos en llengua de signes,

pauses durant la funció o possibles interaccions inesperades.

Decideix si és necessari explicar el motiu d'aquestes mesures.

Que hi hagi artistes amb diversitat funcional

no significa que hagi d'explicar-se sempre.

Aplicar mesures de accessibilitat a l'espectacle

Tingues en compte les necessitats del públic i planifica mesures d'accessibilitat com ara un intèrpret de llengua de signes, l'audiodescripció, el **bucle magnètic**, els subtítols o les visites tàctils.

Si és possible, integra aquestes mesures com a part de l'espectacle, i no només com un afegitó final.

Demana ajuda a persones expertes en accessibilitat i avalua si les mesures funcionen bé.

Quan facis la difusió de l'espectacle informa de les mesures d'accessibilitat i utilitza materials de comunicació accessibles.

→ El **bucle magnètic** és un sistema que ajuda les persones amb audiòfons a sentir millor el so.

7. Riscos i seguretat

És necessari disposar dels mitjans adequats per tenir cura de la seguretat física i emocional de totes les persones participants.

Anticipar les necessitats del grup

Assegura't que l'equip que dirigeix l'activitat està preparat. L'equip ha de saber actuar davant dels casos següents:

- crisis epilèptiques,
- situacions violentes,
- necessitat d'ajudes físiques o transferències,
- altres necessitats específiques.

Si és necessari, implica persones de l'entorn proper. Informa't i forma't per atendre cada situació de manera adequada.

Controlar els riscos

Pensa amb antelació els possibles riscos. Dissenya l'activitat per evitar accidents i reduir tots els perills possibles.

A més, tingues en compte el tipus d'activitat i les característiques del grup.

Explica molt bé les normes de seguretat i assegura't que tothom les ha entès.

Protegeix l'espai amb matalassos, treu obstacles i mantingues l'espai net i ordenat. Ofereix suport segons la persona i la dificultat de l'activitat.

Ajuda el grup a identificar situacions perilloses i a resoldre problemes de manera segura.

Assegurar protocols i emergències accessibles

Crea procediments d'emergència per a tothom, com ara els següents:

- persones amb ceguera,
- persones amb sordesa,
- persones usuàries que fan servir cadira de rodes.

Marca el material de seguretat i fes servir paraules senzilles, lletres grans i llocs visibles des de diferents punts.

Explica instruccions de seguretat per escrit i també de manera oral.

Promoure un esforç físic adequat

Adapta les activitats a totes les persones tenint en compte les seves capacitats i la seva condició física.

Cuida la comoditat durant la pràctica i evita el cansament excessiu.

Respecta les pauses i els descansos.

Crear un ambient sensorial sostenible

Tingues en compte les necessitats sensorials del grup.

Evita qualsevol excés de soroll, il·luminació i estímuls. Així podràs reduir el risc de sobrecàrrega sensorial.

Cuidar la seguretat emocional

Crea un espai on equivocar-se sigui normal.

Acompanya el grup perquè tothom se senti segur i confii en si mateix.

Tingues recursos per gestionar la frustració, la inseguretat, les conductes agressives i la sensació de no poder aprendre.

Oferir espais per autoregular-se

Crea un espai tranquil amb moments de descans.

Permet a qui ho necessiti retirar-se un moment o descansar.

Proposa activitats d'autoregulació com ara les següents:

- moments de silenci,
- pauses de desconnexió,
- diàlegs que calmin i reorganitzin el grup.

Disposar de personal especialista

Demana ajuda a persones expertes quan sigui necessari, especialment si està en perill la seguretat o el benestar del grup.

Per exemple, una persona experta en rigging per penjar un trapezi o una terapeuta ocupacional per millorar l'atenció a la diversitat.

8. Adaptacions

Planifica adaptacions per a les persones que ho necessitin. Aquestes adaptacions s'usen quan no n'hi ha prou amb les mesures generals.

Atendre les necessitats individuals de manera inclusiva

Fes adaptacions personalitzades només quan sigui necessari.

Assegura't que aquestes adaptacions permeten el següent:

- accedir a l'activitat,
- usar els materials,
- participar en igualtat de condicions,
- mantenir la seguretat.

Les adaptacions han de respectar els objectius d'aprenentatge que s'han establert per a la resta del grup.

Oferir suport per facilitar l'aprenentatge

Ofereix suport per aprendre de manera autònoma i usa el suport tècnic necessari, com, per exemple, suport visual gran, suport tàctil o objectes per tocar i experimentar.

Tots són molt útils per a persones amb dificultats sensorials temporals o amb dificultats sensorials permanents.

Facilita la participació d'assistents personals, intèrprets i acompanyants amb naturalitat.

Saber com fer les adaptacions

Busca soluciones creatives i demana l'opinió de la persona que necessita l'adaptació. Involucra-la en el disseny, l'aplicació i l'avaluació.

Informa't sobre materials en formats alternatius. Si crees materials adaptats, procura el següent:

- verificar que siguin segurs,
- demanar consell a persones expertes en accessibilitat,
- escoltar persones amb diversitat funcional.

Avaluar si les adaptacions funcionen

Comprova que l'adaptació funciona bé i si hi ha cap aspecte que es pugui millorar.

Pensa si l'adaptació també pot ajudar altres persones del grup.

Compartir la informació sobre les adaptacions

Explica que l'activitat és accessible. Això fa que persones amb diversitat funcional s'hi animin a participar.

Inclou informació sobre mesures d'accessibilitat i com sol·licitar adaptacions.

Fes servir diferents mitjans per donar informació, com, per exemple, la web, fullets o xarxes socials.

Assegura't que tot el personal coneix les adaptacions i pot informar-ne de manera correcta.

Guarda i documenta les adaptacions útils i comparteix el coneixement amb altres projectes i amb la comunitat del circ.

